

Afslutning af uddannelseseftersyn på Arts

Baggrund og strategisk udgangspunkt

Med dette notat følges der op på det store og gode udredningsarbejde, der er blevet foretaget af de arbejdsgrupper, som i foråret 2015 blev nedsat af fakultetsledelsen med henblik på at få gennemlyst seks forskellige emneområder med særligt potentiale for at kunne bidrage til en forbedring af fakultetets ressourceforbrug på uddannelserne og med henblik på (om muligt) at komme med anbefalinger til fakultetsledelsen. Efter høringer af udkast i studienævnene og et heldagsmøde i fakultetets uddannelsesudvalg har arbejdsgrupperne indleveret deres endelige rapporter ved indgangen til marts 2016.

Niels Lehmann

Prodekan for uddannelse

Dato: 07. juni 2016

Side 1/17

Hensigten med dette notat er at tage skridtet fra anbefalinger fra arbejdsgrupperne over indstillinger fra prodekanen for uddannelse til beslutninger tiltrådt af fakultetsledelsen. Ud over arbejdsgruppernes resultater er notatet baseret på drøftelser i Uddannelsesforum Arts, høringssvar fra studienævn, fakultetsledelsens bemærkninger mv. Efter en afsluttende runde i studienævn, uddannelsesforum og fakultetsledelse med mulighed for at kvalificere indstillingerne er der foretaget mindre korrektioner, der er indarbejdet i denne endelige version af notatet. Fakultetsledelsen har tiltrådt notatet d. 2.6.2016.

Som udgangspunkt var der tale om et initiativ taget i lyset af dimensioneringen, og der lå således grundlæggende et økonomisk funderet rationale om ressourceeffektiviseringer bag behovet for afdækningerne. Jeg erindrer om, at dimensioneringen af vores uddannelser har en effekt i omegnen af 60 mio. kr.

Sidenhen har vi pga. regeringens beslutning om de fire gange to procents besparelser i løbet af de kommende fire år fået yderligere økonomiske tomme skruer på, og der er således et meget stort behov for at foretage ressourceeffektiviseringer, både hvad angår tilrettelæggelsen af studierne og den konkrete undervisning, og hvad angår den administrative håndtering af uddannelserne. Især gælder det om at være på forkant, så vi i videst mulig omfang kan undgå mere smertefulde nedskæringer på BA- og KA-

uddannelserne, når dimensioneringen er helt indfaset, og nedsættelsen af arbejdsgrupperne skal således opfattes som en bestræbelse på at udvise rettidig omhu.

I løbet af udredningsperioden er det efterhånden blevet klart, at fakultetet står over for en mindst lige så stor udfordring med hensyn til at møde kravene i fremdriftsreformen. Det er ikke muligt at udregne det nøjagtige beløb, vi risikerer at skulle betale til bøden, hvis vi ikke leverer forbedringerne i studietid, men det er et anseligt millionbeløb, eftersom den samlede risiko på AU beløber sig til 240 mio. kr., og Arts er det mest udfordrede hovedområde, hvad fremdrift angår.

For at undgå denne bøde bliver vi nødt til både at tænke i kortsigtede løsninger rettet mod forbedringer af vores nuværende studerendes studieintensitet og i mere langsigtede løsninger med henblik på at gøre det lettere for kommende studerende at gennemføre studierne på normeret tid. Ingen af de ressourceeffektiviseringer, vi foretager, må altså have negative konsekvenser for fremdriften. Tværtimod er det nødvendigt, at de også har gavnlig effekt i denne henseende.

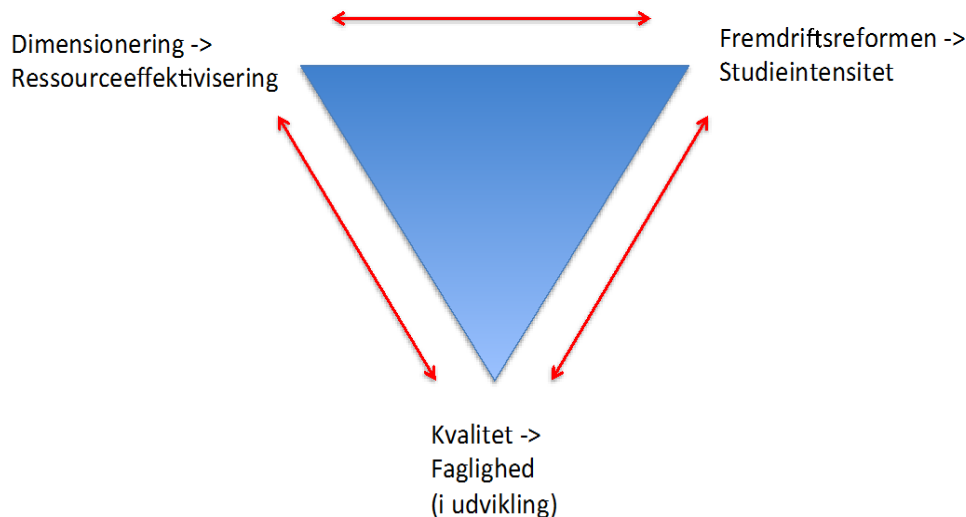
Endelig skal de tiltag, vi ender med at iværksætte, naturligvis foretages i respekt for den faglige kvalitet. I lyset af det øgede fokus på kvalitetsaspektet i den politiske tale om universitetsuddannelser, er dette hensyn ikke blevet mindre væsentligt, og vi ønsker naturligvis også selv at skabe de bedst tænkelige uddannelser. I den forbindelse er det dog vigtigt at huske på, at fag ikke er statiske størrelser, og at de bliver nødt til at udvikle sig i kontakt med det omgivende samfund og de politisk fastsatte rammevilkår.

Der er selvfølgelig grænser for, hvor fremmedstyret fagudvikling skal foregå, og ideallet er derfor at udvikle vores uddannelser baseret på et balancepunkt mellem den fagimmanente og den samfundsdrivne udvikling af vores uddannelser.

Dimensioneringen understreger i denne forbindelse også behovet for at sammentænke kvalitetsarbejdet med et øget fokus på kandidaternes mulighed for at få arbejde (deres såkaldte employability). Kvalitet afhænger indlysende nok af meget andet end et tydeligt erhvervsfokus, men i lyset af, hvorledes der argumenteres arbejdsmarkedsorienteret i forbindelse med ønsket om at ændre finansieringsmodellen for vores uddannelser, bliver det i tiltagende grad nødvendigt at uddanne kandidater, der kan finde relevant beskæftigelse.

Det strategiske udgangspunkt for det nuværende reformarbejde kan på den baggrund beskrives med anvendelse af følgende figur, idet pilene skal indikere, at der er dialektiske forbindelser mellem de tre hjørner:

Det strategiske udgangspunkt

Fordi arbejdsgrupperne blev nedsat ud fra et ressourceeffektiviseringsrationale, valgte vi i fakultetsledelsen at fokusere på såvel studiemæssige udviklingstiltag som administrative forenklinger. Det blev til de seks emneområder, og vi har således haft arbejdsgrupper til på den ene side at se nærmere på specialeprocessen, sidefagene og tilvalgene, og på den anden side prøveformer, studieordningsstruktur og lokale anvendelse.

I dette notat skitseres den pakke af tiltag, der er besluttet mhp. på at afbalancere de tre hjørner i den opstillede trekant, og som i tide kan bidrage til at møde den økonomiske udfordring på fakultetet efter dimensioneringen.

1) Vedrørende specialeprocessen

Situationen

Fremdriftsreformen gør det nødvendigt at effektuere kravet om, at specialer i et normalstudieforløb skal være afleveret og bedømt inden udgangen af juni, altså normalt efter 22 måneders studietid. Dette presser den tid, der er til rådighed til at skrive specialet. Ønsker man at opretholde specialets nuværende niveau, er det nødvendigt at overveje, hvorledes specialet forbindes mere organisk med resten af studierne, herunder ikke mindst med tredje semester. Specialeprocessen må påbegyndes tidligere, så det bliver muligt at afslutte studiet til normeret tid. I forbindelse med en gennem-

tænkning af forholdene omkring specialet må en sådan sammenbinding uvægerlig indebære, at fakultetets profilfagslogik må inddrages i overvejelserne over mulige løsninger. Profilfagene bør ligeledes medtænkes i en løsning, fordi der fra studenterhold bliver udtrykt en del kritik af disse udbud. Kritikken implicerer både relevans og niveau.

Præmisser

Udgangspunktet for de følgende beslutninger og anbefalinger er et ønske om

- at fastholde specialet på det nuværende kvalitetsniveau,
- at fortsætte med at lade profilfag tjene deres erhvervsretningsformål og at kunne kommunikere dem som et erhvervsorienteret karakteristikon for uddannelserne på Arts, men samtidig at undgå risikoen for forsinkelser i forbindelse med profilfagssemestret,
- og at sikre muligheden for at tage projektorienteret forløb og udlandsophold på tredje semester, men samtidig at sikre, at sådanne uddannelseskomponenter ikke medvirker til forsinkelser.

Beslutninger

På den skitserede baggrund er følgende blevet besluttet:

- Specialeprocessen skal påbegyndes allerede i tredje semester, og der skal afsættes særlige ECTS til specialeforberedende tiltag.
- Profilfagene fastholdes på tredje semester, men reduceres fra sit nuværende omfang på 30 ECTS til 20 ECTS. De ledigblevne 10 ECTS anvendes som specialeforberedende forløb. Særordningerne vedr. profilfag for de særligt tilrettelagte uddannelser fastholdes, ligesom der skal findes særlige løsninger for inkorporeringen af de specialeforberedende elementer i de uddannelser, der hidtil har været undtaget for profilfag (herunder uddannelsen i Teologi og kandidatuddannelserne på DPU). Specialer skal være bedømt inden for fire uger, mens det til gengæld ikke længere vil være muligt for de studerende at få en forhåndsgodkendelse. Normalt afleveringstidspunkt er henholdsvis 1.6. og 2.1., og bedømmelserne skal således være gennemført hhv. 31.6. og 31.1.
- Der skal foretages koordination af profilfagsudbuddet, herunder koordinering af eksamensplanlægningen, med det specialeforberedende kursus, så vi undgår at få sammenstødsproblemer af den type, vi kender fra BA-projekt og tilvalg på BA-niveauets femte semester.
- I forbindelse med omlægningen af profilfagene til 20 ECTS foretages et samlet eftersyn af dem med særligt henblik på sikring af kvalitet og relevans. I den forbindelse skal det undersøges, hvorvidt det lader sig gøre at skabe en mere fagklyngenær udbudslogik, som derved bedre kan indgå i de studerendes tilrettelæggelse af et samlet forløb på tredje og fjerde semester, uden at miste kritisk masse og uden at forringe erhvervsrettet.
- Specialevejleder skal tildeles tidligere end nu. Af hensyn til de studerende, der enten tager projektorienteret forløb eller et udlandsophold, finder vejledertildeling som udgangspunkt sted i andet semester og skal senest være gennemført ved indgangen til 3. semester. Formålet med dette er at skabe større forbindelse mellem specialet og de øvrige kursusaktiviteter på kandidatniveau

ved at give den studerende mulighed for at indlede specialeovervejelserne tidligt.

- Studienævnene skal kritisk gennemgå specialeomfanget på deres respektive uddannelser med henblik på at finde den rigtige størrelse, der på én og samme tid gør det muligt for de studerende at gennemføre og for underviserne at bedømme dem inden for den kortere tid, der er til rådighed.
- Mundtligt forsvar i forbindelse med almindelige specialer fjernes på de uddannelser, der opererer med et sådant. Denne beslutning beror på, at det dels er blevet meget vanskeligt at få tid til at gennemføre forsvarene, dels at det er blevet vanskeligere at få udpeget censorer pga. det korte tidsrum, der er til rådighed, dels at der er tale om en meget ressourcekrævende eksamensform – både i form af VIP-tid, censorlønninger og -rejseomkostninger. Undtaget er produktspecialer, hvor den mundtlige del af prøven er vigtig for at sikre en teoretisk opsamling på produktionsforløbet.
- Projektorienterede forløb skal i videst muligt omfang inkorporeres i det samlede kandidatforløb. De kan enten tages som en fuld semesteraktivitet på 30 ECTS, hvor det specialeforberedende element er indbygget via e-læringsaktiviteter eller kompaktkurser, eller som et forløb på 20 ECTS, idet de resterende 10 ECTS på 3. semester da skal være et specialeforberedende kursus. Formaterne for projektorienterede forløb skal genovervejes mhp. dels at sikre mulighederne for bedre sammenknytning med specialet, dels mhp. at sikre deres karakter af projektorienteret universitetsstudium.
- For studerende, der tager tredje semester i udlandet, vil det specialeforberedende forløb kunne erstattes med et frit valgt meritgivende kursus i udlandet. Mhp. at sikre sammenhæng mellem udlandsophold og specialesemester skal specialevejleder inden udlandsopholdet sikre, at udlandsopholdet er sammentænkt med specialeplanerne ved, at der i udlandssemesteret indgår elementer af enten tematisk eller metodisk relevans for det følgende specialestudium.

Endvidere anbefales følgende tiltag, der er relateret til de overordnede beslutninger vedr. specialeforløbet:

- Som del af eksamensfordringerne til det specialeforberedende forløb kan indgå en mulig projektplan for et specialeprojekt, en mulig problemformulering samt refleksioner over et eventuelt speciales materialegrundlag. Studie- og uddannelsesnævn bør i forbindelse med udformning af nye studieordninger præcisere, hvilke fordringer er ønskes.
- Af ressourcehensyn kan de 10 ECTS, der på 3. semester fungerer som specialeforberedende forløb, med fordel tænkes udbudt af fagklynger.
- 3. semester kan tilrettelægges således, at det specialeforberedende kursus placeres i sidste tredjedel af semestret. Rationalet bag dette er at give mest mulig tid til, at det projektorienterede forløb i en periode kan være på fuld tid.
- Læringsmålene og kravspecifikationerne til projektorienteret forløb på 30 ECTS kan med fordel indeholde 'specialeforberedende elementer' i form af fx en studie- og vejledningsplan for specialeprocessen, refleksioner om, hvordan indsamlet data kan anvendes i specialet, og metodiske/teoretiske refleksioner.
- Under forudsætning af tilstrækkelig kritisk masse kan der med fordel udvikles særligt tilrettelagte specialeforberedende kurser, som retter sig mod de

studerende, der har valgt at gennemføre projektorienterede forløb på 20 ECTS og ønsker at bruge dette som udgangspunkt for specialet, evt. i form af særligt tilrettelagte e-læringsmoduler.

- Forberedelsen af det projektorienterede forløb kan indlægges i andet semester således, at det allerede vil være muligt at påbegynde det projektorienterede forløb ved udløbet af andet semester.
- I regi af studienævnene og UFA skal der sættes gang i en produktudvikling af specialeformater, der ikke mindst skal kvalificere det såkaldte produktspecialer.
- Det bør undersøges, om DPU's studieordninger kan ændres således, at det både bliver muligt at indgå i udbud af kurser til profilmag og at modtage studerende på sådanne kurser.
- Ved tildeling af specialevejleder kan der med fordel laves en vejledningsplan, der specificerer, hvorledes det samlede specialearbejde påtænkes gennemført.
- Mhp. tidlig tildeling af censor kan der indskrives en bestemmelse om, at endeligt specialeemne skal meddeles til vejleder midtvejs i specialeskrivningsperioden.
- Der kan med fordel eksperimenteres med tildeling af en kandidatuddannelsesvejleder ved indgangen til et KA-forløb. Den tildelte vejleder kan desuden tænkes som specialevejleder, men den studerende skal have mulighed for at anmode om vejlederskifte inden påbegyndelse af specialeforløbet.

2) Vedrørende sidefag

Situationen

Sidefag er grundlæggende vanskelige at ændre på, fordi de er styret af bekendtgørelseskrav og fordringen om et minimum på 90 ECTS. De er ligeledes dikteret af gymnasiets fagpalet, og vi har derfor en forpligtelse til at understøtte vores største aftagerområde. Endelig vil der pga. samlæsning ikke være den store økonomiske fordel ved at reducere substantielt i porteføljen af sidefag. Tværtimod vil det flere steder føre til udtynding af en i forvejen presset population på BA-uddannelserne. Selvom det i dimensioneringens tidlige dage ikke ser ud til, at der er færre, der vælger at foretage sporskifte via et sidefagstilvalg til de såkaldte C-linjer, der findes på de fleste gymnasierettede kandidatuddannelser, må man forvente, at dette efter fuld indfasning vil være tilfældet pga. retskravslogikken. Udredningerne har endvidere gjort det klart, at valgfrihed, der kun benyttes af ganske få, er administrativt belastende, og der vil derfor være en ressourceeffektivisering at hente i at indstille systemet til situationen efter dimensioneringens fulde indfasning allerede nu. Erfaringer viser endelig, at der findes visse kombinationer af centralfag og sidefag, der ikke er særligt efterspurgt i gymnasieskolen.

Præmisser

Udgangspunktet for de følgende beslutninger og anbefalinger er,

- at fakultetet skal leve op til forpligtelsen til at udbyde en bred vifte af gymnasieuddannelser,
- at den nuværende samlæsningspraksis, hvor sidefags- og bachelorstuderende samles, fortsættes af ressourcemæssige årsager,

- og at sidefagsudbuddet grundlæggende tager sigte på at kvalificere de studerende til arbejde i gymnasieskolen.

Beslutninger

På den baggrund er følgende blevet besluttet:

- I regi af institutledelserne skal der gennemføres et sidefagseftersyn mhp. at afklare, hvorvidt vi har den rette portefølje af sidefag.
- I forbindelse med sidefagseftersynet skal alle studieordninger for sidefag gennemgås med henblik på at fjerne unødvendige forskelle mellem fordringer på sidefag og de BA-fag, de samlæses med. Ved samme gennemgang skal det undersøges, om det er muligt at profilere sidefagene tydeligere mhp. et fremtidigt underviservirke.
- Den nuværende struktur, der lever op til bekendtgørelsen, fastholdes.
- Hvor dimensioneringen medfører en reduktion i studenterpopulation til under 30 studerende, og samlæsning ikke allerede foretages, indføres samlæsning med BA-uddannelsen, medmindre helt særlige logistiske forhold taler imod dette.
- C-linjerne lukkes, både fordi de i tiltagende grad vil blive umulige at anvende pga. retskravslogikken, og fordi vi her har en mulighed for at foretage en vigtig kompleksitetsreduktion for administrationen forbundet med en relativt lille indholdsmæssig omkostning. En særlig ordning skal udarbejdes for fag, der udelukkende kan tages som hovedfag med udgangspunkt i et bachelortilvalg.
- Vejledningsindsatsen skal opgraderes mhp. at gøre det klart for alle studerende, at der gives kombinationer af hoved- og sidefag, der er mere brødløse end andre. I den forbindelse skal der gennemføres en analyse af situationen baseret på en dialog med vores gymnasiepartnere om, hvilke fagkombinationer der er gode og mindre anbefalelsesværdige mhp. beskæftigelse i gymnasieskolen.

Endvidere anbefales følgende:

- I forbindelse med det generelle eftersyn af profilfagene skal underviserprofilen gentænkes med fokus på det (fag)didaktiske aspekt.

3) Vedrørende tilvalg

Situationen

Af de seks temaer udgør problemstillingen mht., hvilke tilvalgsuddannelser vi skal have, og hvordan de skal se ud, den mest komplekse og mest omdiskuterede udfordring. Det er derfor nødvendigt at beskrive situationen lidt mere fyldigt, end det er blevet gjort ved de øvrige punkter.

Arbejdsgruppen har fremlagt et forslag om at reducere tilvalg til 30 ECTS og lade de 15 ECTS på femte semester indgå i en tættere kontakt med bachelorprojektet. Det anbefales endvidere, at vi sætter gang i en nyudvikling af nye fagligt profilerende tilvalg, der mere end at sikre en dobbelt faglighed skal fungere som profileringer af bacheloruddannelsen – lidt i stil med de nuværende profilfag på kandidatuddannelsen. Der

er flere rationaler bag forslaget. Det beror dels på et ønske om at skabe et klart internationaliseringsvindue på sjette semester, dels på en bestræbelse på at komme koordinationsproblemet mellem tilvalgsmodul og bachelorprojektet på femte semester til livs, dels på en idé om at styrke vores kandidaters mulighed for at få job, og dels på en intention om at skabe større overskuelighed og rentabilitet i tilvalgspaletten ved at reducere udbuddet til få tilvalg med mange studerende på hver. Endelig lægges der op til, at der skal tages stilling til HUM-fagenes fremtid.

I studienævnenes drøftelse af rapporten har der især vist sig at være meget stor bekymring for effekterne af forslaget om en ændring af tilvalgsstrukturen. Der er bl.a. en udtalt frygt for, at en større reform vil kunne få negative konsekvenser for en lang række fag, der ved hjælp af samlæsning kan øge deres volumen på bacheloruddannelserne. Der bliver ligeledes udtrykt bekymring vedrørende indførelsen af en strukturel forskel på tilvalg og sidefag, der i et relativt stort omfang samlæses i dag. I den forbindelse nævnes det også, at der vil være tale om en stor reduktion af fleksibilitet for de studerende, fordi det med en reform ikke længere vil være muligt at bruge første halvdel af et sidefag som tilvalg (da et sidefag da ville fylde 45 ECTS på BA-delen, mens et tilvalg ifølge forslaget ville blive reduceret til 30 ECTS). Der sættes endvidere spørgsmålstegn ved, om en reform af strukturen reelt vil bidrage til ressourceeffektivisering, ligesom der advares mod det store træk på såvel VIP'ers som TAP'ers ressourcer, en reform vil medføre, fordi den vil kræve nye studieordninger for såvel tilvalgs- som sidefags- og bacheloruddannelser, eftersom alle typer af uddannelser vil blive berørt.

Der er således mange forskellige rationaler, der krydser hinanden i denne diskussion – internationalisering, fleksibilitet for de studerende, forøgelse af jobmulighederne for de studerende, relationen til sidefagene, ressourceovervejelser mv. – og bekymringerne giver udtryk for ægte dilemmaer. Tager man imidlertid udgangspunkt i fakultetets nuværende økonomiske udfordringer og altså privilegerer det økonomiske rationale, er der ikke desto mindre to tungtvejende grunde til at handle på tilvalgsområdet.

For det første kalder den faldende studenterpopulation pga. dimensioneringen på en reduktion i udbuddet af tilvalg. I 2014 og 2015 havde vi (jf bilag 1) i gennemsnit 925,5 studerende på tilvalgsuddannelserne (inklusive sidefagsuddannelser, der i vid udstrækning anvendes som tilvalg) – heraf 296,5 på IKS og 629 på IKK). Efter dimensioneringen vil dette tal alt andet lige være reduceret med ca. 30 %, dvs. til 647 studerende (heraf 207 på IKS og 440 på IKK). Dertil skal lægges, at vores bestræbelser på at sende BA-studerende på udlandsophold vil sænke antallet af tilvalgsstuderende yderligere, idet vores studerende i tiltagende grad må forventes at tage ud på sjette semester, mens de indrejsende studerende ikke nødvendigvis kan antages at ville tage tilvalgsudbud.

De studerende fordeler sig på hhv. samlæste og selvstændigt tilrettelagte tilvalgsuddannelser. Af de sidstnævnte har vi 16 (heraf 5 på IKS og 11 på IKK), mens vi har 31 samlæste tilvalg (heraf 15 på IKS og 16 på IKK). I dette tal er sidefagene medtaget, fordi de kan anvendes som tilvalg og faktisk i et relativt stort omfang netop bliver anvendt således af studerende, der vælger ikke at fortsætte med sidefaget på KA-uddannelsen. Den samlede studenterpopulation fordeler sig gennemsnitligt i 2014 og 2015 på hhv. selvstændigt tilrettelagte og samlæste tilvalg med 409 og 516,5 studerende – heraf hhv. 133,5 og 163 på IKS og hhv. 275,5 og 275,5 på IKK.

Hvis man fremskriver denne opdeling til efter dimensioneringen, vil der være hhv. 286 studerende på særligt tilrettelagte og 362 studerende på samlæste tilvalgsuddannelser (på IKS: hhv. 93 og 113 studerende; på IKK: hhv. 193 og 247 studerende). Foretager man en mekanisk fremskrivning af det nuværende udbud, og tager man udgangspunkt i, at rentabilitet forudsætter minimum 30 studerende, vil der være ganske få rentable særligt tilrettelagte tilvalg tilbage (faktisk kun fem: Begivenhedskultur og Journalistisk formidling med hhv. 33 og 36 studerende samt de tre store sidefag Engelsk, Historie og Nordisk).

For det andet kalder den økonomiske effekt af dimensioneringen (og de 4 x 2 % til omstillingspuljen) på større ressourceeffektiviseringer end dem, vi formentlig kan gøre os håb om at indløse på baggrund af de øvrige beslutninger i dette notat og det øvrige pågående arbejde med at forbedre uddannelsesøkonomien på institutterne. Det drejer sig således ikke blot om at indstille vores udbud til en fremtid med færre studerende, men også om at finde de ressourceeffektiviseringshåndtag, der gør mindst ondt. Selv om tilvalg er vigtige, og der er blevet lagt et stort arbejde i at udvikle dem, ligger de typisk mere i udkanten af vores kernefagligheder end de øvrige uddannelsesdele, og det vil derfor trods alt være et mindre smertefuldt sted at sætte ind.

Forslaget om at ændre strukturen er som sagt båret af gode rationaler. Anskuer man som her sagen fra en grundlæggende økonomisk synsvinkel, synes det dog at være en mindre god idé at lave en *strukturel* reform. Der er således grundlæggende ikke noget, der tyder på, at der kan høstes en økonomisk gevinst ved en ændring af strukturen. Tværtimod er der en risiko for, at ressourcetrækket øges, hvis der skal findes undervisere til at kursusbelægge de 15 ECTS på femte semester på de enkelte fag, og hvis det ikke længere vil være muligt at foretage den omfattende samlæsning af sidefag, tilvalg og BA-uddannelser, der finder sted i dag. I dag er 24 ud af det samlede tilvalgsudbud samlæst med sidefag, og en adskillelse af de to muligheder for at supplere BA-uddannelsen indebærer derfor en anelig risiko for et øget ressourcetræk. Ud fra en økonomisk betragtning er det derfor snarere to andre håndtag, man skal anvende mhp. at reducere ressourceforbruget på tilvalgsuddannelserne: *øget samlæsning og etablering af større hold*.

Da de to håndtag enten kan anvendes enkeltvis eller i forbindelse med hinanden, aftegner der sig på den baggrund tre mulige scenarier:

1) *Alle tilvalg skal være samlæste.* Med gennemførelsen af et sådant scenarie ville det være muligt at høste en omkostningsforbedring på hele 16 særligt tilrettelagte tilvalgsudbud (minus de udbud, hvor et ekstra hold vil være påkrævet for at kunne rumme de 286 studerende, der efter dimensioneringen ville skulle inkorporeres på samlæste tilvalg).

2) *Alle tilvalg skal være særligt tilrettelagte med henblik på kun at have tilvalg med store populationer.* Sætter man et minimumskrav på 30 studerende, ville vi efter dimensioneringen skulle have ca. 21 tilbud til de 648 studerende (altså faktisk færre end de 24 sidefag, vi har i dag), og strammer vi yderligere med et forlangende om 45 studerende for at optimere ressourceudnyttelsen, ville vi skulle helt ned på 14-15 udbud.

3) *Tilvalg skal enten være samlæste eller afvikles med store hold.* Der er flere varianter af dette blandingscenarie. Antager man, at der samlæses på samme niveau som nu, vil der efter dimensioneringen skulle laves særligt tilrettelagte tilvalg til de resterende 286 studerende. Ved en minimumsgrænse pr. tilvalg på 30 studerende vil der skulle bruges 9-10 tilvalg, og ved en minimumsgrænse på 45 vil der skulle bruges 6-7 tilvalg. Sandsynligheden taler imidlertid for, at reduktionen i studenterpopulation vil medføre, at en del af de nuværende særligt tilrettelagte tilvalg vil skulle ændres til samlæste. Det kunne fx gælde Antropologi, der efter dimensioneringen (i en "alt andet lige"-beregning) vil blive reduceret til 21 studerende, og Litteraturhistorie, der (igen i en "alt andet lige"-beregning) vil blive reduceret til 16 studerende. Der vil derfor efter al sandsynlighed skulle bruges færre særligt tilrettelagte tilvalg end de 6-7 eller 9-10.

Ingen af disse scenarier kan gennemføres uden at skulle betale en pris. Hovedomkostningen ved at følge det første scenarie, der uden tvivl er det allermest økonomisk givende, er, at vi vil miste den store fagudvikling, der er lagt i udviklingen af de særligt tilrettelagte tilvalg, og at vi dermed kun kan give de studerende mulighed for at supplere deres kernefaglighed med andre kernefagligheder. Hovedomkostningen ved det andet scenarie er, at vi udhuler de bacheloruddannelser og sidefag, hvor samlæsning i dag finder sted, ved at omdirigere de studerende fra de samlæste til de særligt tilrettelagte tilvalg. Af samme grund vil det være anseligt mindre økonomisk givende end det første scenarie. Hovedomkostningen ved det tredje scenarie er, at det udfordrer vores nuværende portefølje af tilvalg og efter al sandsynlighed vil gøre det nødvendigt at genoverveje den samlede vifte af tilvalgsudbud helt forfra, fordi antallet skal bringes så langt ned i forhold til det nuværende antal.

En hovedtanke mod scenarie 1 kunne endvidere være, at det ikke giver mulighed for at anvende tilvalgsudbuddet til at øge de studerendes jobmuligheder. Mod scenarie 2 kunne med rimelighed indvendes, at det ikke bidrager til løsningen af vores økono-

miske udfordringer. Trods den nævnte udfordring ved scenarie 3 synes det derfor at være mest hensigtsmæssigt at arbejde videre ud fra dette scenarie.

Afslutningsvis i denne aftegning af situationen på tilvalgsområdet skal det nævnes, at HUM-fag udgør et nødvendigt åbent felt for det øgede samarbejde mellem fagene, som for tiden er under udvikling mhp. at forbedre den samlede uddannelsesøkonomi.

Præmisser

Udgangspunktet for de følgende beslutninger og anbefalinger er

- at foretage en ressourceeffektivisering, der minimerer behovet/risikoen for senere hårde tiltag på eksempelvis vores BA- og KA-uddannelser uden at belaste fakultetet unødigt med endnu en reform,
- at få løst udfordringerne med hensyn til internationalisering og fremdriftsproblemerne på femte semester,
- og at vi bedst muligt understøtter arbejdet med at øge samlæsning på tværs af fagene strukturelt.

Beslutninger

På den baggrund er følgende blevet besluttet:

- Den nuværende struktur med 45 ECTS på tilvalg fastholdes.
- Institutledelserne skal vurdere, hvilke øgede samlæsningsmuligheder der fremover gives på tilvalgsområdet, og hvilke tilvalg der ønskes udbudt som særligt tilrettelagte tilvalg. Samtidig skal udbuddet af særligt tilrettelagte tilvalg gradvis tilpasses, så det svarer til det lavere antal studerende, der vil være realiteten efter dimensioneringen. Dette skal ske ved, at fakultetsledelsen efter indstilling fra uddannelsesudvalget årligt koordinerer fakultetets samlede udbud. I koordineringen skal der foretages en afvejning af faglige hensyn, tilvalgenes potentielle bidrag til at forbedre de studerendes jobmuligheder og behovet for at drive tilvalgene ressourceeffektivt. I lyset af dimensioneringen skal ressourceeffektiviseringen finde sted ved årligt at foretage en vurdering af, hvilken minimumsgrænse for antallet af ansøgere man vil acceptere for at oprette et tilvalg.
- I forlængelse af ovenstående videreføres beslutningen om, at tilmelding til valgfag og tilvalg er bindende for de studerende. I forbindelse med ansøgning skal de studerende ansøge om flere tilvalg i prioriteret rækkefølge, da det må forventes, at ikke alle tilvalg vil blive oprettet.
- I forbindelse med genovervejelsen over den samlede tilvalgsportefølje skal behovet for engelsksprogede udbud indtænkes. Ved at gøre flere tilvalg engelsksprogede vil det være muligt at øge tiltrækningen af udvekslingsstuderende til tilvalgsudbuddet og dermed bidrage til at øge det samlede studentervolumen.
- Mhp. at sikre mulighederne for udlandsophold permanentgøres den nuværende midlertidige ordning med Internationalt Tilrettelagte Tilvalg (det nye ITT), hvor de studerende gives mulighed for at supplere de 30 ECTS i udviklingssemestret med 15 ECTS fra et tilvalgsudbud på femte semester.

- Mhp. at løse problematikken angående det fremdriftsudfordrende sammenstød mellem tilvalgsudbud og bachelorprojekt på femte semester skal de første 15 ECTS på tilvalgsuddannelsen i videst muligt omfang udgøre et samlet forløb. Samtidig bør det overvejes at afvikle tilvalgsuddannelsen med en eksamen, der har karakter af portfolio-eksamen, eller en lignende eksamensform, der inddrager eksamen i undervisningsforløbet. Pga. tidspres for de studerende fjernes mundtligt forsvar på Bachelorprojektet.
- HUM-fagene fastholdes som valgfag på 10 ECTS, der giver rum for samordnede udbud på tværs af fag. Samtidig gennemføres der et eftersyn af HUM-fagene mhp. at kvalificere formålet med og indholdet i HUM-fagene. Mhp. at reducere den samlede udbudsplan indføres et krav om 50 tilmeldte studerende, der skal opfyldes for at oprette et HUM-fag, medmindre faglige hensyn taler for et lavere antal. Det påhviler fakultetets uddannelsesudvalg at fastsætte det samlede udbud.

Endvidere anbefales følgende:

- Det bør undersøges, om DPU's studieordninger kan ændres således, at det både bliver muligt at indgå i udbud af kurser til tilvalg og HUM-fag og at modtage studerende på sådanne kurser.
- Det kan med fordel overvejes, om termen HUM-fag hører til tiden fra før dannelsen af Artsfakultetet, og om man burde udskifte navnet, fx til Artsfag, Fakultetsvalgfag eller Profileringsfag.
- Der kan med fordel udbydes flere engelsksprogede HUM-fag mhp. at øge det samlede engelsksprogede udbud til indrejsende studerende og at forstærke mulighederne for "internationalization at home".

4) Vedrørende studieordninger

Situationen

Med sin brede fagvifte er fakultetet præget af at skulle opretholde et stort antal studieordninger. Dette forstærkes af det forhold, at der meget hyppigt gennemføres studieordningsændringer. Dette lægger ikke blot pres på de VIP'er, der skal inddrages i udformningen af de nye studieordninger, men også på administrationen, der bl.a. skal holde styr på, hvilken studieordning en pågældende studerende følger. Derfor er det nødvendigt at sætte revisionstempoet anseligt ned og at reducere i antallet af studieordninger. Kravet om ressourceeffektiviseringer og behovet for at få sat gennemførelsestiden ned kalder imidlertid på, at studieordningerne kvalitetsudvikles og justeres. De skal således både kunne danne udgangspunkt for øget samlæsning og virke befordrende for studieintensiteten.

Præmisser

Udgangspunktet for de følgende beslutninger og anbefalinger er,

- at de fremtidige studieordninger er langtidsholdbare og normalt kan holde til et fuldt gennemløb, før der foretages ændringer,
- at de skal være så lette at administrere som overhovedet muligt,

- og at vores studieordninger virker befordrende for såvel koordinering af udbud som studiefremdrift.

Beslutninger

På den baggrund er følgende blevet besluttet:

- Med henblik på at gøre studieordningerne mere langtidsholdbare sigtes der mod, at studieordningsændringer som udgangspunkt tidligst må gennemføres efter et fuldt gennemløb af en studieordning. Undtaget herfra er deciderede fejl, som bør korrigeres af hensyn til de studerendes retssikkerhed.
- Mhp. at lukke tidligere generationer af studieordninger skal der gennemføres en flytning af alle studerende fra tidligere ordninger til nuværende ordning – også selvom det for nogle studerendes vedkommende ikke kan undgå at indebære tab af ECTS pga. forskellige vægtning af ECTS i de respektive studieordningsgenerationer.
- 10 ECTS gøres til mindstenheden for disciplinerne, medmindre helt særlige forhold (herunder muligheden for samlæsning) taler for at operere med en lavere vægtning, og hvert fagmiljø skal endvidere vurdere muligheden for at sammenlægge mindre discipliner til større med højere ECTS-vægtning (fx fra 10 til 20 ECTS) for dels at lette administrationen ved at reducere antallet af eksaminer, dels at øge gennemførelses hastigheden, dels at understøtte fordybelse og sammenhæng i studiet. Eventuelle tilbageværende unødige progressionskrav fjernes. Undtaget herfra er krav om sproglige kompetencer, der er nødvendige for at kunne læse det materiale, der indgår i senere discipliner.
- For at fjerne eventuelle uklarheder om bedømmelsesgrundlaget fjernes kompetencebeskrivelserne på modulniveau således, at der udelukkende findes kompetence- og læringsmål på to niveauer – den overordnede kompetencebeskrivelse på uddannelsesniveau og den enkelte disciplin.
- Der skal udvikles en elektronisk guide til studieordningsrevision.

Endvidere anbefales følgende, der mestendels tager sigte på at professionalisere studieordningsarbejdet:

- Mhp. at afvikle større dele af eksamen i forbindelse med undervisningen kan mulighederne for at erstatte rene tilstedeværelseskrav baseret på fysisk fremmøde af læringsorienterede deltagelseskrav i forbindelse med portfolioafleveringer, mundtlige præsentationer og lignende med fordel undersøges.
- Alle målbeskrivelser gennemses mhp. at sikre, at undervisere bedre kan lave kurserne ud fra klare mål, og at de studerende ligeledes bedre kan orientere sig i, hvad de skal eksamineres i.
- Udarbejdelsen af studieordninger professionaliseres yderligere med udgangspunkt i en taksonomisk samordning af beskrivelserne af læringsmål og kompetenceprofiler, der udvikles med bidrag fra CUDIM. Hensigten er at skabe en default, der både skal klargøre og lette arbejdet med beskrivelserne. Den udarbejdede rapport bør indgå i arbejdet med at udformning og revision af studieordninger.
- Studieordninger bør i videst muligt omfang samordnes således, at strukturelle hindringer for samlæsning undgås.

- I forbindelse med implementeringen af de nye studieordninger og indførelse af de nye studiefremdriftsregler bør det tilses, at langtidsplanlægning for de studerende muliggøres. Det bør ske via en tidlig udmelding af udbud, så de studerende kan anlægge en fuld eller i hvert fald toårlig horisont på deres studier.

5) Vedrørende eksamensformer og -afvikling

Situationen

Valg af eksamensformer udgør en særligt udfordrende dimension i forbindelse med udformningen af studieordninger. Der findes på fakultetet et meget stort antal eksamensformer, men arbejdsgruppen mener ikke desto mindre, at den store administrative besparelse ikke ligger i en reduktion af antallet af mulige prøveformer. Gevinsten ligger snarere i at have færre eksaminer pr. studieordning, at anvende de mest resourceeffektive eksamensformer og at gøre det muligt at kunne håndtere eksamen effektivt ud fra en administrativ betragtning. Efter studieadministrationens vurdering sluger en lille del af eksamensafviklingen uforholdsmæssigt mange ressourcer. Et estimat lyder således på, at vi anvender ca. 80 % af vores administrative ressourcer på 10 % af eksaminerne. Valgfrihed viser sig ligeledes at være en stor enkeltstående kompleksitetsforøgende faktor for administrationen, og da valgfrihed typisk ikke er didaktisk begrundet i studieordningerne, er der grund til at indskrænke valgmulighederne. For øjeblikket anvender vi en uforholdsmæssig stor VIP-ressource på eksaminer, som formentlig ville kunne anvendes bedre på undervisning. Skal balancen i resourceforbruget mellem eksamen og undervisning forskydes, skal vi dels operere med færre eksaminer, dels inkorporere eksamensarbejdet yderligere i undervisningsforløbene, dels undgå eksamensformer, der er omkostningstunge målt i VIP-timer. Reeksaminationer udgør en særlig udfordring, idet der dels er for mange af dem, dels har vanskeligt ved at afvikle dem, fordi eksamensformerne ikke svarer til den stadig kortere tid, der efterhånden er til rådighed i reeksaminationsperioden.

Præmisses

Udgangspunktet for de følgende beslutninger og anbefalinger er en målsætning om

- at nedbringe resourceforbruget for såvel VIP'er som TAP'er på eksamen mhp. at frigive yderligere ressourcer til undervisningsudbud,
- at anvende de mest hensigtsmæssige eksamensformer ud fra såvel et lærings- som et resourceeffektiviseringsperspektiv,
- og at gøre det lettere at håndtere eksamensafviklingen generelt.

Beslutninger

På den baggrund er følgende blevet besluttet:

- De 10 % af eksaminerne, der er mest resourcekrævende, skal identificeres og gennemgås mhp. at udskifte dem med mindre resourcekrævende eksamensformer. CUDIM kan efter behov inddrages mhp. en kvalificering af valget af de eksamensformer, der bedst matcher de pågældende læringsmål.

- Alle studieordninger gennemgås mhp. dels at vælge ressourceeffektive eksamensformer, dels at sikre bedre forbindelse mellem læringsmål og udprøvning. CUDIM kan ligeledes inddrages efter behov i denne forbindelse.
- Alle studieordninger gennemgås mhp. at reducere i antallet af eksaminer pr. semester og at indføre eksamensformer, der i videst muligt omfang flytter dele af eksamensarbejdet over i undervisningsforløbet.
- Prøver med flere dele erstattes af prøver med kun én udprøvning. For så vidt det anses for afgørende at foretage udprøvning af delelementer, anvendes portfolio-eksamen mhp. inkorporering af delelementerne i undervisningen.
- Med henblik på optimering af sammenhængen mellem undervisning, eksamen og administrative sagsgange fjernes valgfrihed mellem prøveformer, så der kun gives én eksamensform pr. disciplin. I forbindelse med samlæste kurser skal det i videst muligt omfang tilses, at det er den samme prøveform, der optræder i samtlige relevante studieordninger.
- Eksamensformer i forbindelse med reeksamination vælges ud fra en overvejelse over, at de skal være mulige at gennemføre på den (kortere) tid, der er til rådighed.

Endvidere anbefales følgende mhp. at skabe klarhed for de studerende og det bedste redskab for underviserne til at foretage vurderinger:

- Læringsmålene præciseres og begrænses ved dels at anvende tredelingen mellem viden, færdigheder og kompetencer konsekvent, dels at reducere dem til maksimalt 6-8 bullets. CUDIM kan efter behov inddrages i dette arbejde.
- Rapporten om eksamensformer anvendes som inspiration i forbindelse med valget af nye eksamensformer til en næste generation af studieordninger.

6) Vedrørende lokaleanvendelse

Situationen

Undersøgelsen blev iværksat i håbet om at kunne optimere vores lokaleanvendelse. I forbindelse med undersøgelsen er det blevet klart, at et meget vigtigt perspektiv er at gavne studiemiljøet ved at samle mest mulig undervisning i nærmiljøerne. Dertil kommer selvfølgelig et ønske om at foretage en ressourceeffektivisering, der alt andet lige vil være mindre smertefuld end reduktioner i fagligheden. I dag er situationen den, at vi har en relativt lav udnyttelsesgrad mht. vores undervisningslokaler. Seneste opgørelse viser fx, at belægningsgraden er under 50 %. Undervisningslokalerne benyttes klart mest i perioden 10-16, og intensiteten af lokaleudnyttelsen er størst i efterårssemestrene. I forbindelse med de mange tiltag til at ressourceeffektivisere det samlede undervisningsudbud må man endvidere forvente en række forandringer: 1) Øget samlæsning vil på den ene side forøge krav til koordination og på den anden side sænke lokalebehovet, fordi der reduceres i antallet af kurser. 2) Der vil opstå en større divergens i udbudsformerne, herunder en forøget anvendelse af kompaktkurser, der afvikles over en kort periode, og af udbud, der involverer mindre fællestid i "klasserummet" og flere rammesatte studieaktiviteter og grupperumskrævende vejledningsseancer. 3) Som følge af dimensioneringen må vi påregne et reduceret antal studerende, fordi optaget falder. Et fremtidsscenario synes således på den ene side at indebære en sænkning af lokalebehovet (pga. færre studerende og mere samlæsning)

og på den anden side at fremkalde et behov for en mere fleksibel lokaleudnyttelse (pga. mere rammesat studieaktivitet, varierende kursusformater og bestræbelsen på at lægge undervisning tæt på miljøerne). Sammenlagt med ønsket om at forbedre studiemiljø og forbedre økonomien kalder et sådant fremtidsscenario på en optimering af lokaleudnyttelsen.

Præmisser

Udgangspunktet for de følgende beslutninger er,

- at lokaleanvendelsen optimeres, så vi kan skabe det bedst mulige studiemiljø ved at samle undervisningen mere i lokalmiljøerne.
- at vi undgår at lade kvadratmetre "gå til spilde" ved at stå uudnyttede hen,
- og at der tages mest muligt hensyn til undervisernes øvrige opgaver.

Beslutninger

På den baggrund er følgende blevet besluttet:

- Ydertimer skal anvendes i højere grad end i dag. Det drejer sig især om tidsrummet fra 8.15 til 10 og fra 16 til 18, dog med fokus på, at hverken undervisere eller studerende får to ydertimer på én dag. Det undersøges i forlængelse heraf, hvordan det lader sig gøre at udnytte særlige undervisningslokaler (som fx dem på Incuba) i ydertimerne.
- Det gøres muligt at aftale aftenundervisning med et hold, herunder at lægge en del af instruktørundervisningen i aftentimerne. Rationalet er dels, at selv få hold allokert til aftentimerne vil give mere luft i dagtimerne, ligesom instruktørundervisning ofte udgør en vanskeliggørende faktor i planlægningen, fordi den skal passe sammen med den øvrige undervisning.
- Den mulighed for at inddrage uge 42 og dagene op til påske, der allerede foreligger i de nuværende regler, bibeholdes i uforandret form.
- Studieordninger gennemgås mhp. at forbedre balancen mellem lokaletrækket i forårs- og efterårssemestre. Det gøres muligt at anvende fredagsbarslokaler til afvikling af rammesatte studieaktiviteter, der kræver selvstændigt gruppearbejde. Fredagsbarer anvendes dog ikke til forelæsninger og holdundervisning.
- Der gennemføres en evaluering af "Retningslinjer for undervisningsplanlægning på Arts", hvorefter kendskabet til regelsættet bredes ud. I den forbindelse skal i særdeleshed mulighederne for at afgive constraints vurderes med udgangspunkt i en afbalancering af VIP'ers behov for at kunne tilgodese andre arbejdsopgaver og administrationens behov for klare regler, der kan efterleves.
- Mhp. at optimere matchet mellem lokaler og udbud sættes der fokus på sammenhængen mellem holdstørrelser og lokalekapacitet.
- På baggrund af den udvidede anvendelse af ydertimerne forhåndstildeles bestemte lokaler til bestemte miljøer, så de som udgangspunkt "hører til" bestemte fagklynger og først i anden omgang kan anvendes af andre.

Desuden anbefales følgende:

- Der bør foretages en ”oprydning” i eventuelle problemer forbundet med lokaler, der er ”samejet” med andre hovedområder.
- Der bør gennemføres en evaluering af reglerne for udlån af lokaler til de studerende, så det bliver lettere at booke lokaler til arbejde gennemført i mellemrummene mellem de skemalagte aktiviteter.
- Der kan med fordel udarbejdes en politik for prioritering af lokaleanvendelse med særligt henblik på afholdelse af særlige begivenheder såsom konferencer, forsvar, mv. og deres relation til undervisningen.
- Husudvalgene kan med fordel gennemgå bestanden af mødelokaler mhp. at vurdere, hvorvidt der gives mulighed for at inddrage relevante mødelokaler til småholdsundervisning, når de ikke er booket til møder.
- Det bør undersøges, om der kan etableres flere specialepladser i forbindelse med det stigende behov, der følger af fremdriftsreformens krav om rettidig færdiggørelse af specialet.

Afsluttende bemærkning

Afslutningsvis skal det nævnes, at der i forbindelse med drøftelserne af arbejdsgruppernes rapporter er dukket andre forhold op, som også bør betænkes i forbindelse med den forestående revision af vores uddannelser mhp. 2017 og 2018.

Det drejer sig bl.a. om didaktisk udvikling mhp. mere lærings- og projektorienterede undervisningsformer, bedre anvendelse af mulighederne i EDU-IT, vurdering af mulighederne for at udvikle nationale samarbejder via online-aktiviteter, udnyttelse af sommerskolekonceptet ned fremdriftsformål for øje, gennemlysning af mulighederne på masterområdet samt bedre udnyttelse af kollektiv vejledning i forbindelse med kurserne. Der skal ligeledes sættes fokus på ph.d.-området – og i særdeleshed forholdene for 4+4-studerende – i forbindelse med de kommende studieordningsrevisioner.

For fuldstændighedens skyld bør disse områder nævnes her, selvom de ikke er direkte relateret til de emner, som uddannelseseftersynet har haft i sigte.

Med venlig hilsen
Niels Lehmann